

Ditectifs Ansawdd Dŵr

Yr offer sydd ei angen

- Argraffwch y daflen waith 'Ditectifs Ansawdd Dŵr', un i bob pâr
- Pensiliau neu feiros
- Dyfais y gellir ei ddefnyddio i gysylltu â'r rhyngwrdd a mynediad i'r rhyngwrdd

I gwblhau'r gweithgaredd

1. Dechreuwch drwy holi'r dysgwyr:
 - Beth ydyn ni'n ei olygu pan ydyn yn sôn am 'ansawdd dŵr'?"
 - Pam bod ansawdd dŵr yn bwysig i bobl, anifeiliaid a phlanhigion?"
2. Rhannwch fideo Dŵr Cymru 'Sut rŷn ni'n glanhau eich dŵr gwastraff' – www.tiramor.cymru/ansawdddw (Adnodd 1). Ar ôl gwyllo, trafodwch:
 - Beth sy'n gwneud dŵr yn ddiogel i'w yfed?
 - Pa ffactorau all effeithio ar ansawdd dŵr cyn iddo gyrraedd y cam hwn?
3. Mewn paru, gofynnwch i'r dysgwyr ystyried:
 - Nodweddion dŵr o ansawdd da (e.e. yn glir, yn ddiogel i'w yfed).
 - Nodweddion dŵr o ansawdd gael (e.e. cymylog, arogl gael, sylweddau niweidiol).
4. Heriwch y paru i restru cymaint o ffactorau â phosibl sy'n effeithio ar ansawdd dŵr. Anogwch nhw i feddwl am ffactorau naturiol (e.e. ffo gwaddodion, tyfiant algâu) a gweithgareddau dynol (e.e. llygredd, gwastraff diwydiannol).
5. Rhowch gopi o daflen waith 'Ditectifs Ansawdd Dŵr' i bob pâr.
6. Anogwch y dysgwyr i ddefnyddio'r rhyngwrdd i ymchwilio i ffactorau a all effeithio ar ansawdd dŵr.
7. Cefnogwch y dysgwyr i greu map meddwl o'r enw 'Sut y Gallwn Wella Ansawdd Dŵr'. Arweiniwch ddysgwyr i ddechrau trwy roi 'Gwella Ansawdd Dŵr' yng nghanol y map meddwl. Gofynnwch i'r dysgwyr ychwanegu canghennau ar gyfer gwahanol feysydd lle gellir gweithredu, megis:
 - Yn y Cartref (e.e. lleihau gwastraff dŵr, osgoi cemegau niweidiol).
 - Yn y Gymuned (e.e. trefnu digwyddiadau glanhau, codi ymwybyddiaeth).
 - Mewn Natur (e.e. plannu coed ger ffynonellau dŵr, diogelu gwlyptiroedd).
 - Mewn Diwydiant (e.e. gwella arferion gwaredu gwastraff, mabwysiadu technolegau arbed dŵr).
8. Ar gyfer pob cangen, anogwch y dysgwyr i ychwanegu camau penodol i wella ansawdd dŵr.
9. I gloi, gofynnwch i'r dysgwyr i fyfrio ar yr hyn y maent wedi'i wneud trwy ysgrifennu neu rannu un cam gweithredu y gallant ei gymryd i wella ansawdd dŵr a rhannu pam ei fod yn bwysig.

Ditectifs Ansawdd Dŵr

FFACTOR	EFFAITH AR ANSAWDD DŴR	DATRYSIAD POSIBL
Gwaddod o erydiad pridd	Mae'n gwneud dŵr yn gymylog, gan leihau golau haul ar gyfer planhigion dyfrol a thagu tagellau pysgod.	Plannu coed neu ddefnyddio rhwystrau i atal erydiad pridd ger cyrff dŵr.
Gwrtait h o ffermydd	Yn achosi gormodedd o faetholion mewn dŵr, sy'n arwain at flodau algâu (ewtroffigeiddio) sy'n lleihau lefelau ocsigen ar gyfer bywyd dyfrol.	Defnyddio gwrteithiau organig a chreu parthau byffer gyda llystyfiant ger ffynonellau dŵr.
Gwastraff diwydiannol	Rhyddhau cemegau niweidiol i ddŵr, gwenwyno ecosystemau dyfrol a gwneud dŵr yn anniogel i'w yfed.	Gorfodi rheoliadau llymach ar waredu gwastraff a defnyddio technolegau glanach.
Twf algâu	Mae tyfiant algâu gormodol yn rhwystro golau haul, yn niweidio planhigion dyfrol, ac yn lleihau lefelau ocsigen, sy'n gallu arwain at farwolaeth pysgod.	Lleihau llygredd maetholion (gwrteithiau) a monitro ansawdd dŵr yn rheolaidd.
Gollyngiadau olew	Gorchuddio arwyneb y dŵr, rhwystro cyfnewid ocsigen, a niweidio adar, pysgod, a bywyd morol.	Defnyddio ffyniannau a sgiferion i lanhau gollyngiadau, a gwella mesurau diogelwch wrth gludo olew.
Sbwriel plastig	Llygru dŵr, niweidio anifeiliaid sy'n ei lyncu neu'n cael eu dal ynddo, ac yn rhyddhau microblastigau i'r ecosystemau.	Gwahardd plastigau untro a threfnu glanhau cymunedol ger cyrff dŵr.
Rhyddhau carthion	Ychwanegu bacteria a phathogenau niweidiol at ddŵr, gan ei wneud yn anniogel ar gyfer defnydd dynol ac anifeiliaid.	Gwella gwaith trin dŵr gwastraff ac osgoi rhyddhau carthion heb eu trin i ddŵr.
Dŵr ffo storm	Golchi llygryddion fel olew, cemegau a sbwriel o ffyrdd i ffynonellau dŵr.	Adeiladu palmentydd athraidd a systemau rheoli dŵr ffo, fel gerddi glaw.

Ditectifs Ansawdd Dŵr

Pa effaith y gall y ffactorau canlynol eu cael ar ansawdd dŵr?

Ffactor	Effaith ar Ansawdd Dŵr
Gwaddod o ganlyniad i erydiad pridd	
Gwrtaith o ffermydd	
Gwastraff diwydiannol	
Twf algâu	
Gollyngiadau olew	
Sbwriel plastig	
Rhyddhau carthion	
Dŵr ffo storm	

TASG!

Crëwch fap meddwl gyda'r enw
"Sut y Gallwn Wella Ansawdd Dŵr"

Dechreuwch gyda "Gwella Ansawdd Dŵr" yng nghanol eich map meddwl, yna ychwanegwch ganghennau ar gyfer gwahanol feysydd lle gellir gweithredu (e.e. "Yn y Cartref," "Yn y Gymuned," "Mewn Natur," ac "Mewn Diwydiant"). Ar gyfer pob cangen, ychwanegwch gamau gweithredu penodol i wella ansawdd dŵr. Defnyddiwch y rhyngrwyd i ymchwilio datrysiadau creadigol ac ymarferol.

Myfyriwch

Pa gamau ydych chi'n meddwl yw'r hawsaf i'w gwneud? Pam?

Pa gamau fyddai'n cael yr effaith fwyaf ar wella ansawdd dŵr?

Pa gamau y gallwch eu cymryd i wella ansawdd dŵr? Pam bod hyn yn bwysig?

Mae dros 80% o ddyfroedd Cymru yn cael eu hystyried yn dda neu o ansawdd uchel, sy'n helpu i warchod bywyd gwylt lleol.